

LASTE PRIVAATSUS INTERNETIS

LASTE NÕUANDVA PANEELI JÄRELDUSED 2017/18

Digitaalne suhtlus on paljude inimeste elu oluline osa ning ühiskondliku arengu ja majanduskasvu võtmefaktor. Telia Company jaoks tähendab see lisaks kvaliteetsete teenuste ja toodete pakkumisele ka laiemat vastutust. Lapsed ja noored on meie teenuste aktiivsed kasutajad ning nende turvalise internetikasutuse edendamine on oluline osa meie vastutustundlikust äritegevusest.

Laste Nõuandev Paneel (*Children's Advisory Panel, CAP*) on Telia Company algatus, mille eesmärk on uurida, kuidas lapsed näevad oma tegevust internetis ja kuidas nad end digitaaltehnoloogiate kasutajatena tajuvad. Töö viiakse läbi tihedas koostöös lastekaitse organisatsioonide ja koolidega. 2017. aasta sügisel ning jaanuaris 2018 aastal CAP poolt läbi viidud uuring, mille fookuses on privaatsus ja turvalisus internetis, keskendub laste nägemusele, muredele ja praktikatele. Uuringu tulemustes allpool viitame osalenud lastele kui CAP-lastele.

94%

CAP-lastest arvavad, et salasõnad tuleb hoida saladuses.

5%

On oma salasõna interneti kaudu sõpradega jaganud.

56%

Kasutab enamike mängude ja rakenduste jaoks ühte salasõna.

Keskmine CAP-laps näib olevat üsna hästi informeeritud ja internetis tegutsedes ettevaatlik. CAP-lapsed käituvad internetis küpselt ja paindlikult, nad on teadlikud ohtudest, millega nad internetis võivad kokku puutuda ning nad on välja töötanud mitmeid strateegiaid nende ohtudega toime tulemiseks. Laste jaoks on internetiturvalisus oluline ja neil on head teadmised, kuidas oma andmeid kaitsta, näiteks isiklike andmete avaldamise vältimise kaudu ja läbimõeldud postitamisega sotsiaalmeedias. 94% CAP-lastest arvavad, et salasõnad tuleks hoida salajastena. 5% lastest on siiski oma salasõna interneti kaudu sõpradega jaganud ja 56% kasutab enamike rakenduste ja mängude jaoks ühte salasõna.

17%

CAP-lastest oli nende pilti jagatud sotsiaalmeedias ilma nende nõusolekuta.

10%

On saanud soovimatuid alastipile.

7%

On olnud väljapressimise ohvrid.

Enam kui pooled CAP-lapsed on internetis mõne negatiivse nähtusega kokku puutunud. Iga neljas CAP-laps väitis, et ta on saanud internetis häirivaid sõnumeid ja kontaktisoove. 17% lastest ütles, et nende pilti on sotsiaalmeedias jagatud ilma nende nõusolekuta. 10% lastest (st keskmiselt 2 last klassis) on saanud soovimatuid alastipile ja 7% lastest (st keskmiselt 1-2 last klassis) on olnud väljapressimise ohvrid. Sellised kogemused on olnud nii poistel kui tüdrukutel.

Kasutustingimuste mõistmise tase on üsna madal. Peaaegu kõik CAP-lapsed on kuulnud sõna "kasutustingimused" ja paljud arvavad teadvat selle sõna tähendust, kuid vaid mõned on kasutustingimusi lugenud. Kasutustingimuste sisusse süvenedes on lapsed üllatunud ja koguni häiritud, andes sageli mõista, et seda infot on liiga palju.

CAP UURINGUS ERISTUS SELGELT 3 TÜÜPI LAPSI:

TEHNOLOOGIA TEADLIK POISS NIHUTAB PIIRE

Alates hommikusest ärkamisest sõltub Oskari elu heast internetiühendusest. Innuka mänguri ja juutuuberina on ta arvutiga sinasõber ning tehnilistes küsimustes nõuandjaks oma sõpradele. Internetikogukonnad on Oskari jaoks oluliseks infoallikaks, sest tema vanemate teadmised ei ole enam piisavad (lisaks ei ole tal tahtmist oma internetielu vanematega jagada). Oma seiklustega seoses on tal paraku olnud kokkupuuteid ka ebameeldivate olukordadega, sh. ahistamisega teiste (tõenäoliselt vanemate) mängurite poolt.

TAVALINE INTERNETTI KASUTAV LAPS

Sofiale meeldivad Instagrami lood ja Snapchat. Nagu paljud ta sõbrad, dokumenteerib ta oma päeva fotode ja videote abil, korraldab igapäevaselt sõpradele küsitlusi ja mõistagi meeldib talle mängida naljakate piltidega (tema lemmik efekt on kassikõrvade lisamine). Kui tal on internetis abi vaja, küsib ta oma emalt, aga mõned asjad on ta ära õppinud ka koolis. Siiski ei ole Sofia veel liitunud mõnede veebilehtedega, mida tema tehnoloogiateadlikumad sõbrad kasutavad. Hiljuti küberkiusati seal ühte tema sõpra ja seetõttu on Sofia ettevaatlik.

HAAVATAV LAPS, KES VAJAB TUGE

Alex ei ole internetiga seotud küsimustes kuigi enesekindel. Tal on tunne, et kõik teised teavad palju paremini, kuidas internetis tegutseda. Alexi sotsiaalmeedia konto on juba kaks korda lahti murtud, võib-olla seetõttu, et ta on oma salasõna sõpradega jaganud. Samuti on olnud paar häirivate piltidega seotud juhtumit. Alex ei küsi abi oma klassikaaslastelt ning kuigi vanematelt küsimine on vähem piinlik, ei ole neist uuemate rakenduste puhul kuigi palju abi.

MIDA LAPSED SOOVIVAD

CAP-lapsed soovivad kontrollida oma privaatsust ja enda andmeid internetis, kuigi nende arusaam privaatsusest võib täiskasvanute omast erineda. Laste jaoks kolm kõige olulisemat privaatsusega seotud aspekti:

- Lapsega seotud infot ei tohi jagada ilma tema nõusolekuta
- Lapsel peab olema võimalus soovi korral kustutada oma videoid ja pilte
- Interneti kaudu peab olema võimalik ühendust võtta usaldusväärsete ja teadlike täiskasvanutega, kes aitaksid last, kui tema privaatsust on rikutud

MIDA MEIE SAAME TEHA

Paranda oskusi ja teadmisi. CAP-lapsed, kes on saanud kodust või koolist teadmisi, on internetis negatiivsete nähtustega kokku puutunud harvem ning ka nende käitumine internetis on vähem riskialdis. Laste turvalisuse internetis tagab kõige paremini lastele turvalise käitumise õpetamine.

Abivahendid lastevanematele ja koolidele. Lastevanemad, koolitunnid ja õpetajad on juba praegu laste (eriti tüdrukute) jaoks esmaseks teadmisi ja nõu andvaks allikaks. Lastele digitaalmeedia oskuste andmine eeldab õpetajatelt ja lastevanematelt teadmisi, ressursse ja teadlikkust.

Räägi lapsele arusaadavas keeles ja kasvata teadlikkust. Ettevõtted saavad tõsta teadlikkust internetiturvalisusest viisil, mida lapsed mõistavad. Telia Company korraldab interaktiivseid töötubasid, kus lapsed õpivad osalemise teel. Oleme kasutanud Laste Nõuandva Paneeli poolt kogutud teadmisi, et töötada laste koolitamiseks välja kontseptsioon, mis keskendub internetiturvalisusega seotud tegevuste mõistmisele ja kontrollile oma andmete üle.

PROJEKTIST

Telia Company laste õigusi käsitleva projekti raames viis Laste Nõuandev Paneel kuues riigis (Taani, Eesti, Soome, Leedu, Norra ja Rootsi) läbi küsitluse, milles osales 851 last, enamikus 6. klassidest (vanuses 11-13 aastat). Küsitluse raames uuriti laste internetiharjumusi ja nende teadmisi internetiga seotud privaatsusest ja turvalisusest. 130 last osalesid interaktiivsetes töötubades, et uuringu tulemusi kinnitada ja saada täiendavat ülevaadet laste mõttemaailmast.

Telia Company koostööpartnerid projekti meetodi ja elluviimise väljatöötamisel on Save the Children ja TNS Kantar Finland Soomes ning World Childhood Foundation Rootsis. Eestis oli uuringu läbiviimisel Telia Eesti koostööpartneriks Lastekaitse Liit.

TELIA COMPANY

Telia Company on uue põlvkonna telekommunikatsiooniettevõtte, mille teenuseid kasutavad igapäevaselt miljonid inimesed maailma ühes enim võrgustunud piirkonnas. Meie hästi toimiv ja tihe võrguühendus on digitaalse ökosüsteemi aluseks, mis võimaldab inimestel, ettevõtetel ja ühiskondadel olla ühenduses kõikjal ja igal ajal.

Rohkem infot laste turvalisest internetikäitumisest leiad siit:

<https://www.teliacompany.com/en/sustainability/children-online/>.